

254. *Tertio.* Episcopus regulariter non potest dispensare in legibus Pontificiis, sacris Canonibus, constitutionibus Apostolicis, et Decretis CC. generalium, nisi in casibus a jure sibi concessis. *Suar.* l. c., *Reiffenst.* tit. c. de Constit. n. 463., *Rebuffus* §. de dispens. ad plura benef. n. 26. *Primum* patet ex can. *Nulla fas sit* 25. q. 1. et can. *Institutionis* 25. q. 2. *Ratio est:* quia dispensatio est actus jurisdictionis: atqui Episcopus tanquam inferior non habet jurisdictionem respectu Papae aut Conciliorum gener.; ergo.

Quoad secundum: quinam sint illi casus, in quibus ex concessione juris communis potest Episcopus dispensare, vide apud *Barbos.* P. 2. de offic. et potest. Episc. allegat. 33. et seqq. et L. 1. Juris Eccles. univers. c. 11. a. n. 134. Satis amplam concessionem *Conc. Trid.* vid. sess. 24. c. 6. de reform. *Speculator* L. 1. §. de dispens. ultra sexaginta casus in jure scriptos numerat. Itaque generaliter Episcopi tunc in dictis possunt dispensare: 1. Ubi in jure expresse conceditur potestas, ut fit c. *penult. de elect. c. At si Clerici* §. fin. de judiciis etc. 2. Quando est causa magnae necessitatis, vel evidentis utilitatis de novo emergens, vel quando periculum est in mora, nec facile ad Papam recurri potest. *Reiffenst.* l. c. n. 470. cum 8. gravibus auct. *Ratio est:* quia ita exigere videtur pastorale Officium Episcoporum, ne oves concredite in casu urgentis necessitatis destituerentur necessariis auxiliis. 3. Vi consuetudinis legitime praescriptae: haec enim tribuit jurisdictionem. 4. In casibus frequenter occurrentibus, v. g. jejunii ab Ecclesia indictis, in votis Papae specialiter non reservatis, in observatione festorum. 5. In materia levi, sicut ob levem percussionem Clerici absolvit Episcopus ab excommunicatione, ut patet ex c. *pervenit* 17. de sent. excommun. 6. Quando dubium est, an casus indigeat dispensatione, tunc enim vel potest declarare, quod non indigeat dispensatione, vel ad cautelam dispensare. Plura apud *Schmalzg.* tit. de Constit. num. 59.

§. III. Resolvuntur Casus.

CASUS I.

Anicetus hora undecima noctis praecedentis festum solemne in utroque foro ad venationem exit, praevident, se altero die non posse audire Sacrum. Idem die Jovis ita se inebriat, ut facile ab experientia praevideat, quod diebus sequentibus sit laboraturus, nec die dominica auditurus Sacrum.

Q. I. An peccet is, qui ponit impedimentum servandi legem?

255. Ante R. *advertisendum:* impedimenta adimplendi praeepta sunt duplia: alia solum excusant ab obligatione, v. g. infirmitas, ignorantia, impotentia, oblivio etc., alia penitus liberant ab obligatione praeepti, qualia sunt dispensatio, egressus e loco, ubi praeceptum obligat etc. His *praeontatis:*

256. R. 1. Non peccat, qui ponit aliquod impedimentum penitus liberans ab obligatione praeepti, vel non aufert, tametsi possit, vel non praevenit implendo legem. *Ratio est:* quia alias peccaret, qui ex justa causa peteret dispensationem. Vide dicta n. 212.

257. R. 2. Peccat qui tunc ponit impedimentum mere excusans, quando lex vel actu jam urget, vel obligatio saltem moraliter jam existit. Ideoque Anicetus exiens hora undecima noctis peccavit, quia tunc moraliter jam censetur adesse festum, et urgere praeceptum. Sic etiam peccat, qui abjicit Breviarium, quod unicum habet vel alteri donat, ne illud debeat recitare: qui enim ad legem obligatur, etiam tenetur ad media ordinaria, et ex natura rei proxime necessaria procuranda, ac tollenda impedimenta per se impeditia. *Tambur.* L. 4. Decal. c. 2. §. 2., *Ilsung.* t. 1. d. 2. n. 37., *Gobat* in *Quin.* t. 5. c. 27. ubi hanc quaestionem fuse tractat.

258. R. 3. Non peccat, qui uno altero die, antequam urgeat *lex humana*, se reddit impotentem ad legem observandam, modo non ex directa intentione violandi legem procuretur impotentia, vel ponatur impedimentum. Ideoque Anicetus se inebriando quidem peccavit, ita tamen ut illa ebrietas solam specificam suam malitiam retineat, et non contrahat novam ex futura omissione Sacri. Ita *Gobat* l. c. n. 75. cum *Bonac.*, *Suar.*, *Palao*, *Becano*. Dixi, *lex humana*; ibidem enim recte ait *Gobat* num. 63. quod praeepta naturalia ad hoc obligent, ne aliquot diebus, antequam obligatio urgeat, ponatur impedimentum; ideoque peccat miles, qui die Lunae omne peculium suum potitando consumit, praevidens se exinde coactum iri, reliquis diebus ex rapto vivere.

259. Denique n. 18. monet *Gobat*, propter plurimas difficultates generaliter attendendum esse: quoties non constat esse communem sensum fidelium, quod haec vel illa lex humana in particulari obliget ad non ponendum impedimentum pridie instantis executionis, toties censendum esse, non adesse ejusmodi obligationem, exceptis obligationibus justitiae in quibusdam casibus. Sic ex communi sensu TT. peccaret contra praecipuum de Communione Paschali, qui eam differret usque ad ultimam diem determinati temporis, et pridie discederet, ubi sciret non fore copiam sumendi Eucharistiam. Vide etiam *La Croix* de LL. a. n. 782. ubi sub finem n. 795. ait cum *Ilsung*: cum in hac quaestione non possit dari regula generalis, attendendam esse mentem legislatoris et finem legum, quae quandoque facilis, alias difficilis patientur ponit impedimentum.

260. Q. II. Quis censendus sit agere in fraudem legis?

R. Ex dictis 1. Qui ponit impedimentum *mere excusans* observationi legis, cuius obligatio jam existit actu, saltem moraliter secundum prudentum ac piorum aestimationem. 2. Qui tale impedimentum ponit etiam ante legem actu urgentem, ea tamen intentione, ut a tali lege, quando actu obligabit, si eximat. 3. Econtra non agit in fraudem legis, qui ponit impedimentum *penitus liberans* observationi legis, dummodo illud ponere non prohibeatur alia lege. *Ratio horum est:* quia impedimentum excusans per accidens tantum deobligat ab observatione legis, unde dum quis illud ponit, dici non potest uti jure suo: impedimentum vero liberans per se deobligat, proinde illud ponens recte dicitur uti jure suo: ergo nec committit fraudem. Vide dicta n. 213.

Dixi, *dummodo non prohibeatur alia lege:* sic egrediens in locum, ubi *Trid.* non est receptum, eo praecise animo, ut ibi matrimonium clandestine contrahat et postea revertatur, agit in fraudem legis sive constitutionis *Urbanii VIII.* tales egressum prohibentis, imo tale matrimonium annulantis.

CASUS II.

Albertus die dominica mane subitaneam sentit infirmitatem, ideoque non audit Sacrum, quia probabiliter judicat, se non obligari lege. Idem sub initium quadragesimae ex cibis quadragesimalibus certum sanitatis periculum praevidet, non tamen audet vesci carnibus, nisi petita prius a Parochio dispensatione.

261. Q. I. An Albertus peccaverit non audiendo Sacrum? R. Non peccavit, sed prudenter ob veram et subitanam infirmitatem judicavit, se non obligari. Vide dicta n. 240.

262. Q. II. An qui ex legis observatione prudenter sibi periculum imminens praevidet, dispensatione indigeat? R. in casibus, qui frequenter occurunt, v. g. in esu carnis uno altero die, auditione Missae etc. per se loquendo, non indiget, quia ipsa necessitas excusat: in casibus autem

gravioribus et rarioribus, v. g. in proclamationibus, indiget; puniunt enim Superioris, si aliter fiat; tutius tamen semper est, etiam in aliis recurrere ad Parochos vel Confessarios pro declaratione, ad quid hic et nunc lex obliget. Addit *La Croix* n. 877, de LL. cum S. Thom., Cajet. et aliis: si judicari non possit probabiliter, sed mere dubium sit, an casus comprehendatur sub lege, recurrentum esse ad Superiorem: si id fieri nequeat, servandam esse legem, utpote quae tunc manet in possessione.

CASUS III.

Anastasius propter infirmitatem, quam sentit ab initio Quadragesimae, impetrat dispensationem in jejunio; sed post quatuordecim dies integre reconvalescit et pergit uti dispensatione.

263. Q. An cessante infirmitate licite pergit uti dispensatione? R. Ex supposito, quod integre restituta est sanitas, ita ut nec prudenter timeatur periculum alicujus infirmitatis ex jejunio, non licet ulterius dispensatione uti. *Suar.* l. 8. de LL. c. 30. n. 9., *Th. Sanch.* l. 8. de Matrim. d. 30. n. 14., *Laym.* l. 1. t. 4. c. 22. n. 16. *Ratio* est 1. Quia cessante causa finali adaequata, cessat jus commune: ergo multo magis dispensatio: atqui infirmitas fuit causa adaequata dispensationis: ergo. 2. Absque causa justa non potest licite concedi dispensatio: ergo nec illa potest perseverare sublata causa totali. 3. Obligatio ecclesiastici jejunii successive ligat: ergo etiam dispensatio successive operatur liberationem a lege, dum causa subsistit. 4. Non videtur alia esse intentio dispensantis, ita ut tacite inclusa sit haec conditio: *Si causa maneat.* Imo absente omni alia causa non potest prudenter praesumi, quod Superior etiam pro eo tempore velit dispensare, quando penitus cessat causa dispensandi. Neque hic applicari potest commune illud, favores esse ampliandos; quia dispensatio utpote contraria legi est strictae interpretationis. Contrarium resolvit *Escobar, Burghab.* Cent. 1. casu 24. Ipsem *Sanch.* l. c. n. 13. sub finem ait, probabile esse, dispensationem absolute datam valere quamdiu non revocatur, sicut lex semel sublata non redit absque voluntate legislatoris. Quae opposita sententia tunc in praxi tuta esse videtur, quando cessante causa finali, alia prudens causa dispensationis absolute concessae habetur, v. g. ob periculum relapsus in eundem morbum, vel ob aliam causam per se connexam cum allegata in petitione: vel si dispensatio redacta sit ad actum irrevocabilem, v. g. ad matrimonium ab eo contractum, qui propter graves tentationes petuit dispensationem super voto continentiae: his enim cessantibus, non cessat dispensatio, durante matrimonio.

CASUS IV.

Arnoldus Religiosus absens a monasterio ex praesumpta Superioris voluntate accipit ab amico ducatum. Idem sine Superioris licentia se subicit obsequio Principis ad habendam singulis diebus Dominicis concessionem in Sacello aulico, nixus privilegio, quod Ordini suo fuit olim concessum.

264. Q. I. An Arnoldus peccaverit contra votum paupertatis? R. Negative (ex supposito, quod hic modus accipiendi speciali statuto Ordinis non prohibetur); quia ad simplicem licentiam sufficit praesumpta voluntas Superioris: per licentiam enim non solvitur obligatio, sed conceditur operatio, ut exerceatur juxta modum a voto vel lege praescriptum; adeoque non est contraria legi, sicut dispensatio: ergo haec est strictae interpretationis de voluntate actuali legislatoris; licentia autem tanquam favorabilis extendi potest ad praesumptam. *Babenst.* de disp. n. 3. et 8. Nihilominus juxta communem tenetur postea Superiori manifestare factum.

265. Q. II. An in secundo casu licite usus fuerit privilegio sui Ordinis? R. Negative. Prob. ex *Trid.* sess. 25. cap. 4. de Regularibus, ubi ita statutur: *Prohibet S. Synodus, ne quis Regularis sine sui Superioris licentia praedicationis vel lectionis, aut cuiusvis pii operis praetextu subjiciat se obsequio alicujus Praelati, Principis, vel Universitatis, vel Communitatis, aut alterius cuiuscumque personae seu loci, neque ei aliquod privilegium, aut facultas ab aliis super iis obtenta suffragetur.* Vide propos. 36. ab *Alex. VII.* damnatam.

266. Q. III. Quid, et quotuplex sit privilegium? R. 1. Privilegium est lex privata in favorem alicujus data a legitimo Superiori. *Lex* dicitur, quia obligat, non quidem ipsum privilegatum ad utendum privilegio, sed alios indirecte ad non obserendum. *Privata* est, quia beneficium *particulare*, v. g. exemptionem fori, et *particularibus* v. g. Clericis, ut sunt pars Communitatis, concedit.

267. R. 2. Aliud est *reale*, quod proxime ac directe conceditur intuitu rei, loci, officii, dignitatis, v. g. praedii, Monasterii, Ecclesiae, Episcopatus etc., mediate tantum pertinet ad personas. Aliud *personale*, quod directe ac proxime confertur in personae favorem, subinde mediate in alios, vel in locum redundat. Aliud est *mixtum*, quod ita conceditur alicui Communitati, ut eo etiam uti possint singula ejus membra. Hujusmodi sunt privilegia Religiosorum, studiosorum, militum etc. Differt a dispensatione, quod haec non necessario sit perpetua, sed saepe unico actu exspiret; *Privilegium personale personam sequitur et extinguitur cum persona.* Reg. 7. in 6. Reale autem cohaeret rei et cum eadem expirat. Privilegia concessa cum onere aliorum amittuntur per non usum aut usum contrarium, et hoc vel via praescriptionis, vel tacitae renunciationis: privilegia vero, quae merae gratiae, tum affirmativa, v. g. indulgentiae, tum negativa, v. g. non jejunandi, non sic amittuntur per non usum. *Reiffenst.*

268. R. 3. Privilegia *contra jus commune* plerumque strictae interpretationis esse debent, juxta c. *Porro*, et c. *Sane, de Privil.* Favor enim juris communis merito praferendus est favori privato. *Excipe* 1. Nisi tale privilegium datum sit in favorem causae publicae, piae, religiosae, etc. Ideo juxta *Suar.* L. 8. de LL. c. 27. n. 7. privilegium exemptionis Clericorum a jurisdictione Principum saecularium, vel Religiosorum a jurisdictione Ordinariorum ample interpretandum est in Religionis favorem. 2. Si privilegium a jure communi exorbitans motu proprio Principis concessum sit, tunc meretur amplam interpretationem, utpote quod proprium Principis beneficium est, et ex certa scientia datum censemur. *Suar.* ibid. n. 8. Privilegium vero *praeter jus*, v. g. potestas absolvendi vel dispensandi, et aliae multae gratiae iis concessae, quibus lege communi non competunt, late interpretari debent, c. *quia circa de privil.* et c. *olim de V. S.* item l. 3. ff. de *Constit. Princip.* dicitur, *beneficium Principis quam plenissime interpretari debere.* Unde facultas concessa Episcopis in *Trid.* sess. 24. c. 6. de reform. etiam competit Episcopo confirmato, etsi necdum consecrato. Item iis etiam, qui Episcopo in jurisdictione aequiparantur, videlicet Capitulo, Sede vacante. *Laym.* l. 1. t. 4. c. 23. n. 5. cum *Sanchez* contra *Suar.*, quam doctrinam limitat *Laym.* ibid. n. 6., nisi beneficium in alterius praejudicium cedat, cuiusmodi est exemptione a decimis, a jurisdictione Ordinarii, aut si praebat occasionem scandali aut litium, nam eatenus odiosum censeri debet. Denique pro interpretatione privilegii ante omnia attendi debet ad mentem et intentionem concedentis, ad personam cui conferatur, ad postulationem et prooemium, item ad materiam privilegii et omnes circumstantias.

269. Porro Ordines Religiosi Mendicantes habent inter se, et cum non Mendicantibus perfectam communicationem privilegiorum, ut cum communi ostendit *Reiffenst.* L. 5. Decretal. n. 55. Privilegium autem concessum uni Religioso privato, non communicatur aliis Religiosis. Excipitur etiam privilegium alicui Ecclesiae ad tempus determinatum, vel ob speciale rationem concessum, v. g. quando indulgentia conceditur loco speciali, quia ibi est imago B. V. cum magna veneratione fidelium: secus est de indulgentiis perpetuis, et quae continent rationem generalem.

,270. Q. 1. Quid requiratur ad effectum privilegii? R. 1. *Integritas concessionis*, hoc est, ut sit *datum seu signatum et completum* per commissarium, aut delegatum dispensatorem, e. g. si Papa consentiens in dispensationem eam committat Episcopo loci; non tamen ut sit etiam praesentatum: nam gratia a die datae effectum habet, et non primum a die praesentatae, quo nempe privilegiatus accipit litteras: est enim axioma. ,2. *Causae finalis verificatio, et obtinibilitas tempore integrare concessionis*; quia Superior dat privilegium ex suppositione, quod finis sit obtinibilis, et causa dandi verificetur, sive det motu proprio, sive ad instantiam. ,Quare si petatur favor ineundi matrimonium cum consanguinea propter legitimationem prolis, si haec moriatur, antequam aut Papa per se, aut per delegatum Episcopum dispensaverit, favor erit nullus: *idem est*, si Beneficiandus tempore concessionis nondum habet aetatem debitam etc. ,3. *Effectus tamen hic perdurat, licet causa finalis cesseret post tempus integrare concessionis*; quia dans concessit privilegium absolute, et non affixit ejus valorem conditioni futurae. Igitur valebit prius matrimonium, modo proles vivat tempore, quo a Papa obtenta et ab Episcopo executione data est dispensatio, quamvis moriatur, antequam parentes matrimonium contrahant: item dispensatus in voto castitatis ob actuale periculum incontinentiae, aut accipiens privilegium ad duo beneficia ob inopiam, pergit uti privilegio, etsi post collationem absolutam favoris cesset periculum incontinentiae aut inopiae: *aliter loquendum*, si privilegium sit concessum *ad actum successivum* propter causam pariter divisibilem, e. g. dispensatio in Breviario, vel jejuno quadragesimali ob debilitatem, si postea convalescas. Ita *Illsung. tr. 1. d. 3. a. 6. et alii.*

,*Dices* 1. Ad privilegium etiam requiritur *causa justa*, sicut ad valorem indulgentiae. 2. In dispensationibus Apostolicis gratiis non sufficit *signatura*, sed requiritur *expeditio* in curia, ut litterae desuper sint confectae, ut habeat regula 52. Cancellariae; praeterea privilegium non residendi in beneficio requirit *scripturam*: ergo et alia privilegia. 3. Etiam requiritur *innocentia*, vel *acceptatio*. 4. *Lex cessat cessante fine*: ergo et privilegium.

,*Ad 1.* N. Disparitas cum indulgentiis est, quod Papa eas det ut dispensator, non ut dominus. *Ad 2.* Litterae tantum requiruntur pro foro externo, non interno; rescriptum non residendi est specialiter exceptum. ,*Ad 3.* Insinuatio privilegii facienda privilegiato vel tertio, cui per privilegium derogatur, acceptatio etc. tantum requiruntur ad usum vel privilegium in actu secundo, non ad substantiam et in actu primo. *Ad 4.* N. C. Quia lex ablato fine non manet utilis reipublicae, ut privilegium manet favorable, ex quo patet, privilegium participare aliqua de lege, aliqua de donatione. ,*Q. II.* Quomodo cesseret privilegium.

,*R.* Modis 6. tollitur. 1. *Lapsu temporis*, si restrictive datum. 2. *Cessatione causae inductive*, quae scilicet fuit motivum unicum vel primarium factae concessionis, et non mere *impulsiva*, quae fuit causa libentius dandi etc. 3. *Interitu subjecti*, vel personae cui datum est, si privilegium

,est *personale*, vel *rei*, si *reale*. 4. *Renuntiatione privilegiati*, quae tamen non procedit si privilegium sit connexum statui e. g. clericali, vel officio e. g. Thesaurarii, vel renuntiatio cedat in praejudicium communis etc. ,5. *Abusu*, vel illud extendendo ultra limites concessionis, vel sumendo inde occasionem delinquendi: mere autem non usu, sive negativo, eo quod occasio utendi non fuerit, sive omissivo, eo quod privilegiatus data occasione non fuerit usus, non cessat privilegium. 6. *Revocatione concedentis*, quarum una est *tacita* seu *implicita* per actum contrarium a concedente positum; altera *expressa*, sed per clausulam non obstantiae seu derogatoriæ generalem; tertia expresse per clausulam derogatoriæ speciale. Porro in privilegiis in specie hic ordo servandus:

,1. Privilegium simpliciter concessum revocatur per clausulam derogantem generalem: *non obstantibus quibuscumque privilegiis*. 2. Privilegium in corpore Juris clausum revocatur per actum contrarium lege universalis seu generali constitutione praeceptum, vel per clausulam: *non obstante privilegio etiam inserto juri communi* etc. 3. Privilegium speciale, quod praesumitur Pontifex ignorare, nisi speciale de eo mentionem faciat, revocatur per clausulam: *motu proprio et ex certa scientia*, vel alia hujus privilegii scientiam indicante. 4. Privilegium concessum a Concilio generali, e. g. Tridentino, revocatur per clausulam: *non obstante Concilio generali quocunque*: vel: *Tridentino*. 5. Privilegium concessum cum speciali clausula derogatoria debet in sui revocatione derogatoriæ illius derogatoriaæ continere, scilicet: *non obstantibus quibuscumque privilegiis sub quacunque forma concessis*: vel addendo: *ac si singulae privilegiorum formulae de verbo ad verbum insertae forent*. 6. Denique privilegium, quod privilegiato tribuit jus rigorosum e. g. onerosum interveniente pacto concessum etc. non revocatur valide, nisi causa publica adsit, fiatque insinuatio privilegiato, aut compensetur per aliud.

,*Q. 3.* Unde oriatur privilegium immunitatis Ecclesiasticae?

,*R.* Juvat hic sententias modernas recensere et auctores consulendos addere, reliqua Canonistis relinquere. 1. Opinio est *quorundam Juristarum post Paulum Venetum, Joan. Marsilius* etc. qui dicunt, Clericos subditos esse per se Principi laico in omnibus temporalibus etiam personalibus et quod immunitatis habent, id ex favore Principum descendere: sic argutantur: dantur duae Monarchiae in mundo, *Sacra et Ecclesiastica* quoad causas spirituales, e. g. fidem, sacramenta, sacrificia, cultum divinum etc. et *Profana seu Politica*, quoad causas temporales e. g. judiciorum criminalium, civilium, tributorum, onerum publicorum etc. Prima est penes Vicarium Christi ac Clericos privativa, altera penes supremum Principem laicum plene, ut huic quoad temporalia nulla persona sit exempta de jure, cum non detur status in statu etc.

,2. Opinio est *Julii Clari, Rebuffi, Bellarmini* etc. qui defendunt, exemptionem etiam in causis temporalibus saltem personalibus a jure divino immediate oriri, e. g. privilegium fori, liberationem ab actionibus servilibus, tributis in recognitionem dominii personalis solventis, ac legibus civilibus: ut adeo potestas Jurisdictionis Ecclesiasticae sit superior laicali ex fine supernaturali, mediis, objecto etc. et latior; laicalis vero inferior et limitata a Christo, non tantum quoad causas spirituales, sed etiam quoad personas Ecclesiasticas et iura earum temporalia, saltem aliqua.

,3. Opinio est *Covarruviae, Soti, Molinae, Theol. Castropolai* etc. qui propugnant exemptionem Clericorum quoad causas spirituales esse certo juris divini, quoad temporales autem originaliter et in thesi esse juris di-

„vini, in quantum ad similitudinem legis veteris ordinata, pro persona Vicarii Christi immediate a Christo constituta, et ut pro reliquis personis Ecclesiasticis a Pontifice introducatur, potestas data et praecceptum a Christo Pontifici impositum: *actualiter vero et in hypothesi esse juris humani*, in quantum Papa ex mandato Christi aliqua constituit, aliqua ab Imperatoribus statuta acceptavit, aliqua pro diversitate circumstantiarum mutare potest, totam tamen immunitatem nec tollere potest, nec ut a laicis tollatur, permettere. Hac de re legi meretur Tannerus *L. defensio libertatis Eccles.* Augustinus Michl. Can. Reg. Untersdorff: *Discussio Theologico-Juridica*, et pro favore politicae potestatis Tractatus posthumus Bernardi Glette: *Anatomia Juridica immunitatis*. Tum judicabit lector, an praestet, Principem Laicum auctorem immunitatis Ecclesiasticae statuere, an Deum, aut ex Dei commissione Summum Pontificem: maxime quod constet, in hac etiam sententia ingens semper subsidium a Clero Principes excepisse.

„Q. 4. Quaenam privilegia Regularium sint revocata?

„*Nota.* Praescindendo hic ab indulgentiis per Paulum V., Innocentium XI. et particulariter Benedictum XIV. revocatis, tres sunt revocationes magis notabiles. 1. Per Tridentinum, et Pium IV. confirmantem decreta Tridentini in Bulla: *In Principiis* 1565. 2. Vivae vocis oracula concessa privilegia revocata sunt ab Urbano VIII. per Bullam: *Alias felicis* 1631. et jam prius sub aliqua limitatione, quae manu Cardinalis subscripta non fuerant, a Gregorio XV. per Bullam: *Romanus Pontifex* 1622. 3. Privilegia concernentia auditiones confessionum, praedicationes verbi divini, absolutiones a reserv. etc. revocata sunt a Clemente X. per Bullam: *Superna Patrisfamilias* 1670.

„R. 1. Per Tridentinum sunt revocata omnia et sola illa privilegia, quae Regularibus ante Tridentinum sunt concessa, et quorum revocatione est expressa per adjectam clausulam derogatoriam. Talia sunt omnia contenta in sess. 25. de Regul. quia in c. 22. subjungitur: *Haec omnia et singula in superioribus decretis (intellige hujus sessionis) contenta S. Synodus observari praecepit ... non obstantibus privilegiis sub quibus cumque formulis verborum conceptis.* Non item post Tridentinum concessa, nec alia in prioribus sessionibus sine tali derogatoria, adeoque implicite per decretem Concilii revocata. Ita Illsung, Rodriguez, Reiffenstuel cum 3. aliis. Rat. Prop. 36. ab Alex. VII. damn. *Regulares possunt utili privilegiis suis, quae sunt expresse revocata a Concilio Trident.*; ergo cum de implicite per decreta contraria revocatis taceat damnatio etc. 2. Decretum generaliter latum non derogat particularibus statutis et privilegiis, nisi hoc exprimat, cum legislator probabiliter haec ignorare possit.

„Dices 1. cum Alviset. Nullum privilegium est sufficienter revocatum ad hoc, ut illo abstinere regulares teneantur; eo quod his data privilegia vel sint remuneratoria, onerosa etc., vel alia derogatio pro Cassinensis, requiratur etc. 2. Omnia privilegia etiam implicite abrogata sunt sufficienter revocata, cum Pius IV. in Bulla confirmatoria Concilii addiderit derogatoriam specialem: *sub quibuscumque formulis concepta*: et Gregorius XIII. et Sixtus V. restituerunt Regularibus omnia privilegia per Concilia generalia ablata: ergo omnia supponunt fuisse revocata etc.

„R. Ad 1. N. A. Revocatio per Trident. fuit sufficiens tam ratione solemnitatis, quam causae e. g. quod tunc magnus fuerit abusus privilegiorum, et quod ea impediunt universalem reformationem disciplinae Ecclesiasticae, quam meditabatur Concilium etc. Ad 2. N. A. Sicut clausula ultima Tridentini tantum se extendit ad decreta ultimae sessionis

„(alias dixisset *omnia in superioribus sessionibus contenta*) ita clausula Pii IV. solum confirmat decreta habentia clausulam derogatoriam expressam, cum Bullae confirmatoria et declaratoria non se extendant ultra rem confirmandam. Dein Gregorius et Sixtus decreta Tridentini derogantia expresse excipiunt.

„R. 2. Per Urbanum VIII. ea sola et omnia vivae vocis oracula sunt revocata, quae ante Urbanum sunt concessa, et non debite authentizata, adeoque pro foro interno valent oracula vivae vocis data post Urbanum: pro utroque foro valent concessa post Urbanum, et tunc jam authentizata ab officialibus illis, quibus ex munere incumbit ejusmodi gratis concessis fidem facere, et concessa ante Urbanum, sed post ipsum confirmata per Bullam specialem *ex certa scientia ac de Apostolica potestatis plenitudine*. Neque audiendus hic est Alviset dicens, hanc revocationem Urbani fuisse de subjecto non supponente et frustraneam; eo quod omnia haec oracula transierint in Bullata per Bullam Gregorii XIII. anno 1575. Minoribus innovantem; et per Bullam Pauli V. anno 1605. Dominicanis vivae vocis oracula confirmantem: siquidem repugnat Bulla revocatoria Urbani etiam litteras Apostolicas revocans ob causam communis boni Ecclesiae, ut refert Illsung, et ut oracula fiant Bullata debent non generaliter dum taxat, sed specialiter eorum tenores exprimi etc.

„R. 3. Per Clementem X. revocata sunt omnia et sola privilegia in Bulla *Superna clare expressa*.

„Q. 5. Quid et quotuplex damnatio propositionis?

„R. 1. Est nota, qua *Summus Pontifex Ecclesiam docens afficit propositionem ab auctore quodam prolatam*. Dicitur 1. *Nota*, id est censura haeresis, erroris, temeritatis, scandali etc.: non habetur pro censura, quod propositio dicatur falsa, improbabilis etc. 2. *Pontifex Ecclesiam docens*: hoc duo involvit, et definire seu pro certo decidere aliquid, et velle simul obligare Ecclesiam universam, ut id indubitanter admittat. Unde colligis, Papam loqui ex cathedra, loqui ut caput Ecclesiae, loqui Ecclesiae, docere Ecclesiam esse synonyma. 3. *Propositionem*, quae vel concernit fidem, vel mores, aut media necessaria ad salutem, cum in his necessario sit infallibilis. 4. *Ab auctore etc.* ubi quandoque damnatur sola propositio, prout jacet (ut expresse in decreto suo 1679. testatur Innocentius XI.), quandoque propositio secundum *sensus auctoris*, seu in sensu ab auctore intento, hoc est, qui per contextum eruitur, ut Alexander VII. damnavit 5. propositiones Jansenii. Insuper quandoque damnantur propositiones *singillatim*, cuivis seorsim suam censuram addendo; quandoque *in globo*, singulas quidem propositiones recensendo, sed cumulatim censuras addendo. Aliud est, si *opus totum* damnatur et prohibetur ob propositiones alias non in specie expressas per congregationem.

„R. 2. Proposition 1. *Haeretica* est ea, quae formaliter et directe adversatur propositioni explicite revelatae, vel implicite revelatae, et ut talis ab Ecclesia definitae. 2. *Propositio erronea* est ea, quae opponitur veritati, quam vel universa Ecclesia tenet, quamvis non sit de fide; vel communis Doctorum Catholicorum sententia mediate revelatam judicat, licet ab Ecclesia id nondum expresse fuerit definitum. 3. Prop. *haeresi proxima* est ea, quae proxima cum probabilitate judicatur haeretica. 4. Prop. *specta de haeresi* est ea, quae licet aliquo sensu tolerari possit, tamen magna cum probabilitate judicatur haeretica. 5. Prop. *haeresi sapiens* est ea, quae majori cum probabilitate quam specta de haeresi, judicatur haeretica. 6. Prop. *Schismatica* est ea, quae fideles ab obedientia Summi Pontificis, aliquis Superioribus Ecclesiasticis debita, retrahit.

„7. Prop. *seditiosa* est ea, quae per se nata est, subditos ad rebellionem „contra Principes civiles inducere. 8. Prop. *haeresi aut schismati favens* „est ea, qua haeretici aut schismatici uti possunt ad suos errores, vel suam „inobedientiam propugnandam. 9. Prop. *blasphema* est ea, quae Deo vel „Sanctis est injuriosa. 10. Prop. *impia* est ea, quae cultum Deo debitum „minuere de se nata est. 11. Prop. *scandalosa* est ea, quae per se nata est, „proximum inducere ad peccatum. 12. Prop. *perniciosa* est ea, ex qua „facile possunt deduci conclusiones contra fidem aut bonos mores. 13. Prop. „*captiosa* est ea, quae sub pietatis specie, venenum obtegens, apta est „simplicium mentes seducere. 14. Prop. *male sonans* est ea, quae licet du- „plicem habeat sensum, unum bonum et alium malum, absolute tamen et „sine distinctione profertur. 15. Prop. *piarum aurium offensiva* est ea, „quae aliquid indecorum de Deo vel Sanctis ejus profert. 16. Prop. *teme- „raria* est ea, quae absque ullo, aut Scripturae, aut traditionis, aut ratio- „nis theologicae fundamento, a communi Theologorum sententia recedit. „17. Prop. *falsa* est ea, quae factum aliquod, quod ad fidem pertineat, ei- „que nocere possit, veritati contrarium enuntiat. 18. Prop. *verbo Dei con- „traria* est ea, quae licet contraria Scripturae et traditioni, nondum tamen „est proscripta ab Ecclesia. Hujusmodi propositionibus hic recensisit „plena sunt doctrinae Quesnelli 101. damnatae a Clemente XI. *Unigeni- „tus* 1713., Michaelis Molinos 68. damnatae ab Innocentio XI. *Ad abo- „lendum* 1687., et Fenelonii 28. damnatae ab Innocentio XII. *Cum alias* „1699., et asseclarum Jansenii modernorum, e. g. excommunicationem non „a primis Pastoribus, sed a toto Ecclesiae corpore ferri debere, ut valeat: „*ita Quesnellus, Arnaldus etc.; Missas pro defunctis recreare animas in* „*refectorio, non in Purgatorio: ita Opstrat.*

„Q. 6. Quid intelligatur per adverbium, *respective*, cum in decreto, in „quo plures propositiones damnantur, dicitur eas esse *respective haereti- „cas, erroneas etc.?*

„R. Haec particula, *respective*, significat nullam esse ex damnatis pro- „positionibus disjunctive, in quam non cadat una saltem ex notis, quae „in condemnationis decreto referuntur.

„Q. 7. An negans censuram a Pontifice latam sit haereticus?

„R. Si sit censura haereseos, negans est haereticus: non item si sit „alia inferior, e. g. propositionem esse scandalosam, temerariam etc. ita „Cardenas, Card. de Lugo, Dom. Bannez, Turrianus et alii: nempe potest „Pontifex decernere aliquid ut *dogma fidei*, hoc est ut certum certitudine „summa et a fidelibus divina fide credendum, prout sunt articuli fidei, et „hos negans est haereticus, vel ut *Doctrinam Ecclesiae simplicem*, hoc est „ut certum quidem in se, sed certitudine aliqua inferiore, et a nullo in „dubium trahendam aut negandam, et hanc negans errat solum circa fidem, „seu habet propositionem erroneam aut errori proximam, et sic censem- „sus est Papa procedere in aliis censuris, cum sufficiat ad finem damna- „tionis, ac plus probari non possit.

„Dices 1. Sic censura ne quidem esset *certa*, quia juxta Caramuelum „et Leandrum a Murcia nulla propositione probabilis damnari ab Ecclesia „potest. 2. Si est certa, negans est haereticus, quia negat re ipsa *ipsam in- „fallibilitatem* Pontificis, quod est haereticum. 3. Papa definiens proposi- „tionem e. g. esse scandalosam, temerariam etc. definit hoc ipso eam esse „*falsam*, vel saltem falsum esse, eam licere sequi: ergo negans defendit „eam esse veram et licitam sequi, contradicente veritati infallibiliter defi- „nitiae. 4. Saltem talis propositionis definitio debet prius *promulgari*, potest „non acceptari a populo, potest apud Papam *supplicari* pro exemptione etc.

„R. Ad 1. esse omnino falsum. Alii dicunt: probabilis non potest „damnari ita, ut in sensu composito adhuc maneat probabilis C. In diviso, „dividendo, tollendo probabilitatem N. Ad 2. N. A. Siquidem non negat „infallibilitatem directe et formaliter etc. licet hoc consecutive per discur- „sum sequatur, quod tamen non sufficit ad haeresim incurrendam. Ad 3. „N. A. Falsitas enim solum mediate et per illationem deducitur. Ad 4. „Cum in damnatione propositionem plerumque tria inveniantur, *declaratio* „*doctrinae, prohibitio*, ne in praxin ducatur, et *poena excommunicationis* „in docentem aut defendantem, possunt aliqua ex objectis fortassis de „poena defendi, nullum de declaratione, quae quia est plerumque juris na- „turalis et divini, debet ab omnibus acceptari sine solemni promulgatione. „Q. 8. An praeter Papam sit alius Doctor infallibilis in propositione „damnanda aut asserenda?

„R. Quamvis *auctoritas Sanctorum Patrum* sit maximi momenti, po- „tissimum quando omnes aut fere omnes in re dogmatica conveniunt, nul- „lus tamen, nec Augustinus, nec D. Thomas infallibilis, nec ullus in hos „Commentator, nec Schola integra potest infallibilis interpretationis eo- „rundem privilegium praetendere. Quod hodie certum est ex propos. 30. „ab Alex. VIII. damn. ; *Si quis invenerit doctrinam in Augustino clare fun- „datam, illam absolute potest tenere et docere non respiciendo ad ullam* „*Pontificis Bullam*: ergo nullius auctoritas est irrefragabilis seu talis, „quae teneri aut doceri possit sine respectu ad Pontificis Bullas, ut patet „de operibus Cypriani etc., nempe doctrina D. Augustini *generaliter dum* „*taxat approbata est a Pontificibus, exceptis 7. propositionibus de Gratia*, „*quas Caelestinus I. suam Ecclesiaeque doctrinam faciendo, quodammodo* „*canonizavit, ut videre est in Ep. ad Episcopos Galliae apud Prosperum* „*et Vivam hic etc., et sic auctores procedunt passim. Addit Palao Tr. 4.* „*dis. 1. punct 6. §. 8. universos Doctores etiam errare non posse, non* „*quod ipsis Spiritus S. immediate assistat, ut Pontifici, sed quia hoc per-* „*tinet ad specialem Dei Providentiam, ne omnes errant illi, quorum doc- „trina utitur Ecclesia in controversiis fidei et morum.*

„Hinc sane injuriosa est propositio *moderni* cuiusdam scribentis: „*Moralistae sunt contemptores Conciliorum et Patrum, exiguae auctorita- „tis, nimium laxi, docentque passim propositiones damnatas.* Quamquam „enim Summistae e. g. Armilla, Sylvester, Tabiena, Lezana, Toletus etc. „ob brevitatem a prolixis auctoritatibus passim abstineant, majorum tamen „operum scriptores e. g. Laymann, Castro-Palao, Moderni etc. iis abun- „dant: deinde licet auctor in unam, alteramve propositionem impingat, „quae postmodum ab Ecclesia damnata est, nihil tamen exinde dedecoris „in auctorem redundare probat Vindex Gobati; tum quia id humanitus „contingit omnibus, magni quoque nominis scriptoribus uti Innocentio IV., „Navarro, Cajetano saepius, atque magistro Sententiarum, cui 26. erro- „res non leves objiciuntur, quin idcirco auctor cum reliquis suis sanis doc- „trinis rejiciatur; tum quia ex nimio *rigoris studio* haeresis Montanista- „rum, Novatianorum, Waldensium ac Jansenianorum prodiit, ut sic par- „sit nimiae laxitatis et nimii rigoris error.

„Q. 9. Quis sensus sit propositionis damnatae indefinitae?

„R. Hac regula generali: quo in sensu *universalis an particulari* dam- „nata sit propositio, desumi ab uno ex his 4. punctis debet: 1. ex *materiae* „*subjectae* natura: 2. vel *communi sensu* doctorum: vel 3. *mente auctorum* „*hanc thesin defendantium*: vel 4. *scopo* *Pontificis*, quem is sibi in ea pro- „scribenda prefixit. Sit exemplum in prop. 26. ab Innoc. XI. damn. ; *Si* „*quis vel solus, vel coram aliis, sive interrogatus etc. juret cum restrictione*